

HISPANIKA VE ŠLECHTICKÝCH KNIHOVNÁCH KONCE 16. A PRVNÍ POLOVINY 17. STOLETÍ

K možnostem virtuální rekonstrukce neexistujících či rozptýlených
knižních sbírek na základě dochovaných knihovních katalogů a inventářů

Jaroslava Kašparová

Je všeobecně známo, že první dietrichsteinská knihovna na zámku v Mikulově obsahovala vzhledem k osobám, které určovaly profil této knižní sbírky – mám na mysli zejména Adama z Dietrichsteina (1527–1590), císařského vyslance na dvoře španělského krále Filipa II.,¹ a jeho syna Františka, kardinála z Dietrichsteina (1570–1636) – značné množství knih tištěných španělsky, vydaných ve Španělsku či knih španělských autorů a knih týkajících se Španělska. Na výrazný podíl hispanik vyskytujících se v této knižní sbírce upozornil již Josef Polišenský.² Ten ve své analýze sbírky hispanik vycházel z časově prvního inventáře

¹ K dějinám původní mikulovské zámecké knihovny (tzv. „staré“ neboli „kardinálské“) srov. Miloslav TRANTÍREK, *Dějiny mikulovské zámecké knihovny*, Část I, s. 1–23, Mikulov 1963, Beda DUDÍK, *Handschriften der fürstlich Dietrichstein'schen Bibliothek zu Nikolsburg in Mähren*, Archiv für österreichische Geschichte 39 (1868), s. 418–534, a Burkhard SEUFFERT, *Bibliothek und Archiv auf Schloss Nikolsburg vor 1645*, Zentralblatt für Bibliothekswesen 42, 1925, s. 249–265, 297–321. Srov. Též Lenka VESELÁ, *Knihovna Františka z Ditrichštejna v dobovém kontextu*, in: Kardinál František z Ditrichštejna a jeho doba. XXIX. mikulovské sympozium, 11.–12. října 2006, Brno 2007, s. 227–238, a Stanislav PETR, *Rodové knihovny Ditrichštejnů v Mikulově, jejich osudy a nálezy ditrichštejnských rukopisů v Národní knihovně v Praze*, in: Kardinál František z Ditrichštejna a jeho doba. XXIX. mikulovské sympozium, 11.–12. října 2006, Brno 2007, s. 239–258. Panství Mikulov získal Adam z Dietrichsteina roku 1575 a knihovnu, kterou založil již v Madridu, si přivezl s sebou. K Adamově nevědní bibliofilské činnosti a jeho exlibris, jimiž opatroval své knihy, i k bibliofilským aktivitám Adamových synů, starších bratrů kardinála Františka z Dietrichsteina – Maxmiliána I. z Dietrichsteina a Zikmunda z Dietrichsteina, kteří přispěli do rodové knihovny menším počtem knih – viz zejm. Stanislav PETR, *Rodové knihovny Ditrichštejnů*, op. cit., s. 239–240, Lenka VESELÁ, *Knihovna Františka z Ditrichštejna*, op. cit., s. 227–230, a také Burkhard SEUFFERT, *Bibliothek und Archiv*, op. cit., s. 253–259. Srov. též Otto WALDE, *Storhetstidens litterära krigsbyten: en kulturhistorisk-bibliografisk studie*, Uppsala; Stockholm 1916–1920.

² Georg Dingenauer, jezuita (zemř. 1631), kardinálův zpovědník, prefekt olomoucké jezuitské koleje. Dingenauerův katalog vznikl kolem roku 1614 (Georg DINGENAUER, *Catalogus librorum. Instructissimae iuxta atque locupletissimae Bibliothecae. Illustrissimi Principis et Domini, Domini Francisci Cardinalis a Dietrichstein. In Arce Nicolspurgensis. FF.a Georgio Dingenauero*), Brno, Moravský zemský archiv, Ceroniho sbírka G 12, II, č. 117. K jeho katalogu srov. Miloslav TRANTÍREK, *Dějiny mikulovské zámecké knihovny*, op. cit., s. 10–11, Josef POLIŠENSKÝ, *Hispanica de 1614 en la biblioteca de los Dierichstein de Mikulov*, Ibero-americana Pragensia 6,

knihovny, tj. z tzv. Dingenaurova katalogu pocházejícího z roku kolem 1614, uloženého v Cerroniho sbírce v Moravském zemském archivu v Brně, a upozornil na výrazný rys této „španělské“ kolekce – velké množství titulů, které bychom dnes řadili do oblasti krásné literatury. Polišíenský však zároveň vyslovil názor, že konečný soud o sbírce hispanik může být vyřčen až po detailnějším prozkoumání dalších šlechtických knihoven konce 16. a první poloviny 17. století. Měl na mysli nejen pernštejnsko-lobkovické sbírky, ale především knihovnu rodiny Eggenbergů dochovanou na zámku v Českém Krumlově a knižní fond Nostické majorátní knihovny. Tyto knižní fondy se fyzicky zčásti dochovaly vcelku na našem území (na rozdíl od první mikulovské dietrichsteinské sbírky), a to společně s dalšími archivními dokumenty dokládajícími historii jejich vzniku a vývoje.

Domácí i zahraniční bádání v oblasti dějin šlechtických knihoven i v oblasti katalogizace knih, v tomto případě španělských, za více než třicet let značně pokročilo (Polišíenského článek vyšel roku 1972). Badatelům je k dispozici jak podrobný tištěný soupis hispanik obou lobkovických sbírek,³ tak také podrobný katalog dochovaných i nedochovaných hispanik eggenberské knihovny,⁴ rozbíhá se zpracování hispanik, které obsahuje (a obsahovala) Nostická knihovna,⁵ byla provedena podrobná analýza inventáře knižních sbírek Ferdinanda Tyrolského, včetně fondu knih španělských,⁶ probíhá průzkum dalších šlechtických knihoven,

1972, s. 199–203, a Lenka VESELÁ, *Knihovna Františka z Ditrichštejna v dobovém kontextu*, op. cit., s. 233–235.

³ Srov. Oldřich KAŠPAR, *Soupis španělských tisků bývalé zámecké knihovny v Roudnici nad Labem nyní deponovaných ve Státní knihovně ČR v Praze*, Praha 1983, a Jaroslava KAŠPAROVÁ, *Soupis jazykově španělských a portugalských tisků Roudnické lobkowiczské knihovny 1501–1800. Dodatky*, Praha 1999; Oldřich KAŠPAR, *Soupis španělských a portugalských tisků bývalé pražské lobkovické knihovny nyní deponované ve fondech SK ČR v Praze*, Praha 1984.

⁴ Jaroslava KAŠPAROVÁ, *Soubor hispanik eggenberské knižní sbírky českokrumlovské zámecké knihovny*, in: Jitka RADIMSKÁ a kol., *Ve znamení havranů. Knižní sbírka rodiny Eggenbergů na zámku v Českém Krumlově*, České Budějovice 2010 (v tisku).

⁵ Základem dnešní Nostické majorátní knihovny v pražském paláci Nosticů na Malé Straně jsou sbírky Otty ml. z Nostic (1608–1665), shromážděné na zámku ve slezském Javoru. Sbírký čítaly okolo 5 000 sv. a dochoval se k nim rukopisný pozůstalostní inventář z let 1667–1668 (*Inventarium der freiherrlichen Nostitzischen Verlassenschaft*) – srov. Nostická knihovna, sign. Ms e 21, f. 581r–590v. Byly zakoupeny pro Nostickou majorátní knihovnu Janem Hartvikem z Nostic (1610–1683), nevlastním bratrem Otty. Ottovu knihovnu lze konfrontací rukopisného inventáře s dochovaným knižním fondem zrekonstruovat – částečně reálně a částečně virtuálně (viz badatelský výzkumný záměr pracovníka Knihovny Národního muzea dr. Richarda Šípka – Javorská zámecká knihovna Otty ml. z Nostic).

⁶ Viz Jaroslava KAŠPAROVÁ, *Tematická, chronologická, geografická a jazyková charakteristika tisků knižní ambraské sbírky*, in: *Knihovna arcivévodů Ferdinanda II. Tyrolského* (v tisku).

jednak fyzicky dochovaných, jednak nedochovaných, k nimž máme k dispozici pouze rukopisné inventáře anebo knihovní katalogy.⁷

Podrobnější a přesnější charakteristika dietrichsteinských hispanik, jak ji požadoval Polišínský, není tedy už tak vzdálenou záležitostí. Mikulovské dietrichsteinské knihovně, která před odvozem do Švédska čítala něco přes 8 000 svazků a řadila se co do množství i obsahu k nejvýznamnějším evropským knižním sbírkám první poloviny 17. století, je věnovaná zaslouženě zvýšená badatelská pozornost (připomeňme současné badatelské výzkumy v oblasti rukopisů a bohemik navazující na tradici výzkumů Dudíka, Colligna aj.⁸ v oblasti majitelské proveniencie dietrichsteinských knih i studie zabývající se dějními první a druhé mikulovské dietrichsteinské knihovny).⁹ Badatelé se opírají jak o informace uložené v archivních materiálech, tak o dochované knihy „starého“ dietrichsteinského fondu, dnes rozptýlené v knihovnách prakticky po celém světě. K zintenzivnění domácího badatelského zájmu o osudy dietrichsteinské sbírky odvezené do ciziny přispěla i větší badatelská „volnost“ po roce 1989 a dostupnost zahraničních materiálů a knihoven. Bylo možno navázat kontakty se švédskými historiky a knihovníky, řada našich odborníků měla možnost studovat švédské a evropské knižní a archivní fondy. Velmi důležitým pramenem pro poznání knihovny je evakuační seznam, který pořídil před transportem sbírky do Švédska v roce 1646 válečný komisař Johann Bussow a který se dochoval v Královské knihovně ve Stockholmu.¹⁰ Tento katalog je totiž obsažnější a přes-

⁷ Zejm. zajímavé jsou v tomto ohledu sbírky Hoffmannů z Grünbüchlu.

⁸ Viz Stanislav PĚTR, *Rodové knihovny Ditrichštejnů v Mikulově, jejich osudy a nálezy ditrichštejnských rukopisů v Národní knihovně v Praze*, in: Kardinál František z Ditrichštejna a jeho doba. XXIX. mikulovské sympozium, 11.–12. října 2006, Brno 2007, s. 239–258.

⁹ Lenka VESELÁ, *Knihovna Františka z Ditrichštejna v dobovém kontextu*, op. cit., TÁŽ, *Neznámý pramen k dějinám knihovny Becků z Leopoldsdorfu*, in: *Vzácné knihy jako švédská válečnická kořist z třicetileté války*, Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků (20) 2008., Praha 2008, s. 19–31, 2 obr.; Cyril MĚŠÍČ, *Knihovny kardinála Františka z Dietrichsteina*, in: Kardinál František z Dietrichsteina (1570–1636). Prelát a politik neklidného věku, Olomouc 2008, s. 52–55; Pavla SLAVÍČKOVÁ, *Rukopisy a prvotisky českého původu v Královské knihovně ve Stockholmu*, Krok, roč. 2, č. 3, 2005, s. 31–35 aj.

¹⁰ Viz Johann BUSSOW, *Catalogus Bibliothecae Nicolsburgensis Anno 1646*, Královská knihovna ve Stockholmu, sign. U 377. K tomuto inventáři viz Prokop ZAORAL, *Stockholmský inventář mikulovské knihovny z r. 1646*, Studie o rukopisech 10, 1971, s. 237–256 (autor v analýze věnuje pozornost zejm. seznamu rukopisů) a též Lenka VESELÁ, *Knihovna Františka z Ditrichštejna v dobovém kontextu*, op. cit., s. 235. Česká odborná veřejnost má k dispozici jeho mikrofilmovou kopii.

nější než inventář Dingenaeurův – zaznamenává obor, autora, název díla a také místo a rok vydání knihy.

Při hledání knih z rozptýlených knižních celků představuje nepochybně výraznou pomoc elektronická katalogizace a digitalizace knižních fondů nacházejících se v zahraničí i v Česku. Virtuální rekonstrukce neexistujících knižních sbírek má zcela jistě svůj smysl a může knižním historikům poskytnout cenné informace. Naznačil to koneckonců už výzkum Rožmberské knihovny Lenky Veselé, pracovnice Knihovny Akademie věd, která výsledkům svého bádání dala podobu jak knižní monografie, tak CD-ROMu, elektronického virtuálního katalogu rekonstruujícího knižní fond sbírky na základě údajů rukopisného Březanova inventáře a na základě konkrétních, dodnes dochovaných knižních exemplářů rožmberské sbírky. Podobným způsobem také postupoval tým odborníků pod vedením Ivo Purše v projektu „*Knihovna arcivévody Ferdinanda II. Tyrolského*“; při rekonstrukci jeho proslulých ambraských knižních sbírek, dnes bohužel také rozptýlených, využil dochovaný rukopisný inventář z roku 1596.¹¹

O tom, že virtuální identifikace, ať již jednoznačná, či jen částečná, knižních titulů zapsaných v inventáři, doplněná pokud možno také informacemi o existenci či neexistenci fyzicky dochovaného knižního exempláře, je sice značně pracná, ale na druhé straně nesmírně důležitá a užitečná, jsme se přesvědčili i při zpracovávání kolekce hispanik eggenberské sbírky (grantový výzkumný projekt „*Eggenberská knižní sbírka a její čtenáři*“).¹²

Eggenberská kolekce hispanik obsahovala po smrti Johanna Antona z Eggenbergu v roce 1649 podle pozůstalostního inventáře 227 titulů knih. Pozdějším fideikomisním rozdělením rodinného majetku mezi nově vzniklou českou a štyrskou větev došlo k tomu, že přibližně polovina tehdejší knižní sbírky připadla Johannu Seyfriedovi sídlícímu na zámku Eggenberg a druhá polovina byla převezena na českokrumlovský zámek, rezidenci jeho bratra Johanna Kristiana.

¹¹ Rukopis inventáře ambraské sbírky z roku 1596 se dochoval v Národní knihovně ve Vídni – „*Mai 30 Innsbruck. Verlassenschaftsinventar des Erzherzogs Ferdinand von Tirol*“, sign. Cod. 8228. Blíže k hispanikům Jaroslava KAŠPAROVÁ, *Tematická, chronologická, geografická a jazyková charakteristika tisků knižní ambraské sbírky*, op. cit. v pozn. 6. Některé tituly zjištěné v ambraské sbírce najdeme zapsány i v dochovaných inventářích dietrichsteinské knihovny. Jsou to např. četná díla Vivesova, spisy Franciska de Toledo, Martina de Azpilcueta, dílo *Celestina* v antverpských vydáních z roku 1540 a 1568, rytířské romány z cyklu *Amadise de Gaula a Palmerína*, Mejiova díla *Silva de varia lección* z roku 1556 a 1572, *Diálogos* z roku 1561 a *Historia imperial y cesarea* z roku 1579, kronika Peru Cieza de León z roku 1554, díla Antonia de Guevara, Boscánův španělský překlad *Dvořana*, latinská verze *Komentářů k válce německé* od Luise de Ávila y Zúñiga z roku 1550 aj.

¹² Viz grantový výzkumný projekt GA405/05/2421 „Eggenberská knižní sbírka a její čtenáři“.

Akvizice v oblasti jazykově španělských tisků za Johanna Kristiana a Marie Ernestiny byly minimální (8 tisků, z nichž tři jsou dnes nezvěstné). Dá se říci, že dnešní kolekce jazykově španělských tisků dochovaná na zámku (124 titulů) představuje přibližně jen polovinu toho, co Eggenbergové v polovině 17. století vlastnili. Tato polovina byla zkatalogizovaná a badatelé budou mít k dispozici tištěný i elektronický katalog. Štýrská sbírka hispanik, stejně jako celá knihovna štýrské větve Eggenbergů, se nachází dnes neznámo kde. O štýrské knihovně nemáme bohužel ani žádné zprávy písemné – její rukopisný katalog či inventář se nenašel a archivní prameny se zmiňují o její existenci velmi stručně.¹³

Posůzstalostní inventář eggenberského majetku z roku 1649 představuje nejen cenný doklad vypovídající o stavu eggenberské knihovny v polovině 17. století, ale je také zároveň jediným zdrojem informací o knihách dnes ve sbírce neexistujících. Soubor hispanik eggenberské sbírky jsme tedy určili dílem podle dochovaných knih a dílem podle zápisu v inventáři, což nám umožnilo charakterizovat mnohem lépe celou sbírku hispanik z hlediska chronologické akvizice, jejich majitelů a pochopitelně také z hlediska obsahu. Rekonstrukce kolekce hispanik, zčásti reálná, částí virtuální, tak do budoucna usnadní případné další pátrání po ztracených knihách. Zároveň však poslouží jako cenný srovnávací materiál pro výzkum jiných knižních sbírek hispanik, šlechtických především.

Dosavadní badatelské výzkumy v oblasti hispanik jsou tak odrazovým můstkem i pro identifikaci hispanik rozptýlené mikulovské dietrichsteinské sbírky. Jejich virtuální zpracovávání je sice na začátku, ale přesto jsou již teď k dispozici některé důležité poznatky, jež v mnohém korespondují s představami týkajícími se výskytu knih španělské literatury ve střední Evropě na konci 16. a v první polovině 17. století, i když je v určitém ohledu poněkud korigují. Polišenského obraz dietrichsteinské sbírky hispanik bude tedy možno nejen doplnit a rozšířit, ale jak se zdá, i poopravit.

Týká se to především vysokého podílu tzv. „krásné literatury“, tj. literatury zábavné, v kolekci dietrichsteinských hispanik, Polišenským zdůrazňovaného. Je pravda, že v zápisech obou inventářů (Dingenauera i Bussowa) najdeme celou řadu známých děl španělské renesanční literatury, včetně Cervantesova románu *Don Quijote*, o jehož akvizici do knihovny kardinála Františka z Dietrichsteina máme navíc i zprávy archivní. Ovšem Dietrichsteinská knihovna nebyla v první polovině 17. století jedinou knižní sbírkou s velkým výskytem španělské zábavné literatury. Značné množství hispanik – prózy, poezie a dramata – obsahovala

¹³ Blíže k problému monografie Jitka RADIMSKÁ a kol., *Ve znamení havranů. Knižní sbírka rodiny Eggenbergů na zámku v Českém Krumlově*, op. cit. (v tisku).

rovněž knihovna první generace rodiny Eggenbergů. Chronologicky se jedná především o literaturu první poloviny 17. století pocházející mnohdy z pera méně významných autorů, jejichž díla byla ve své době čtenářsky velmi populární a žádaná. Výzkumy ukázaly, že toto zaměření eggenberské knihovny na literaturu zábavnou měl „na svědomí“ Hans Ulrich z Eggenbergu (1568–1634). U dietrichsteinské sbírky tomu je, jak se zdá, poněkud jinak – zábavná literatura pochází především z druhé poloviny 16. století a o její akvizici se zasloužil spíše než sám kardinál Adam z Dietrichsteina, který byl typickým bibliofilem, milovníkem knih a čtenářem podobně jako Hans Ulrich (přestože zemřel o 44 let později než Adam a o dva roky dříve než kardinál Dietrichstein).

V této souvislosti je nutno připomenout, že během zpracovávání eggenberských sbírek a katalogizace sbírky mikulovských rukopisů dnes uložených v Mikulově byly zjištěny další jazykově španělské knihy „staré“ knižní kolekce Dietrichsteinů, které se dochovaly na našem území. Ke dvěma jednotlivostem, které vlastnil Maxmilián I. z Dietrichsteina (1561–1611), starší bratr kardinála, a o nichž jsem psala před dvaceti lety na stránkách sborníku *Miscellanea* (salamanské vydání *Knih zázraků sv. Isidora* Lucase de Tuy z roku 1525 získal Maxmilián už roku 1579)¹⁴ a v periodiku *Ibero-americana Pragensia* (druhý díl pastýřského románu Jorgeho de Montemayor *La Diana* vydaný v Madridu roku 1586),¹⁵ tak přibyly tři další knihy. První představuje exemplář souboru starých španělských romancí vydaného v Bruselu roku 1580, ve své době velmi populárního.¹⁶ Podle rukopisného exlibris na rubu přední předsádky byl jeho majitelem moravský zemský podkomoří Zikmund z Dietrichsteina (1560–1602), starší bratr kardinála, v roce 1590, tedy ve stejném roce, kdy jej zřejmě daroval

¹⁴ Srov. Jaroslava KAŠPAROVÁ, *K rukopisnému katalogu španělských tisků z počátků Veřejné a univerzitní knihovny v Praze*, *Miscellanea* oddělení rukopisů a vzácných tisků 4/3, 1987, Praha 1988, s. 396–417. O tisku z Dietrichsteinské knihovny viz s. 405 a s. 412–413, pozn. 28 (exemplář Národní knihovny ČR, sign. 21 H 9).

¹⁵ Viz Jaroslava KAŠPAROVÁ, *Ke dvěma dochovaným španělským tiskům z dietrichštejské rodové knihovny*, *Miscellanea* oddělení rukopisů a starých tisků 7/2, 1990 (Pocta dr. B. Liřkovi), Praha 1991, s. 95–102 (španělská verze TÁŽ, *Acerca de dos impresos españoles procedentes de la biblioteca de Dietrichstein*, *Ibero-americana Pragensia* 23, 1989, Praha 1991, s. 178–179) – exemplář Roudnické lobkowiczské knihovny, sign. II Hf 2.

¹⁶ Lorenzo de SEPÚLVEDA, *Romances nueuamente sacados de historias antiguas de la cronica de España compuestos por Lorenzo de Sepulveda. Añadiose el romance de la conquista dela ciudad de Africa en Berueria, enel año M.D.L. y otros diuersos, como por la tabla parece*. En Anuers: en casa de Pedro Bellero, 1580. Zámecká knihovna v Českém Krumlově, sign. 25 A 5226 (stará eggenberská signatura E4/36). Srov. Jaroslava KAŠPAROVÁ, *Soubor hispanik eggenberské knižní sbírky*, op. cit., č. 99.

Hansu Ulrichovi z Eggenbergu, jenž si do knihy ještě onoho roku 1590 zapsal svoje majetnické exlibris. Druhou knihou, která vyšla španělsky v Madridu roku 1611, je soubor spisů sv. Terezy.¹⁷ Pochází, jak to dokládá rukopisné exlibris zapsané na předním přidešti knihy („es de Dona Beatriz de Cardona este libro“), z osobní knihovny Beatrizy de Dietrichstein (cca 1573–1631), dcery Margarity de Cardona a Adama z Dietrichsteina, sestry kardinála. Ta žila od roku 1595 ve Španělsku, kam odešla se svojí matkou. Roku 1600 se provdala za Luise Hurtada de Mendoza, markýze de Mondéjar (1543–1604). Po nenadálém skonu svého manžela se uchýlila nejdříve do kláštera dominikánů ve Valladolidu a poté do madridského konventu františkánů Panny Marie Konstantinopolské, kde setrvala až do své smrti. Před vnějším světem se však zcela neuzavřela. Přijímala četné soukromé i oficiální návštěvy a udržovala bohatou písemnou korespondenci ve Španělsku i v českých zemích, především se svými sestrami a svým bratrem, kardinálem Dietrichsteinem, jemuž obstarávala a posílala také knihy, jak to dokládají archivní dokumenty. Tato korespondence, dochovaná z velké části v Moravském zemském archivu v Brně, je cenným svědectvím o politické situaci Španělska i Evropy prvních dvou desetiletí 17. století. Beatriz byla velkou obdivovatelkou sv. Terezy – roku 1614 založila klášter bosých karmelitánek Santa María de Corpus Christi v Alcalá de Henares, který podporovala finančními dary a kde byla také pohřbena.¹⁸ Konečně třetím dílem je španělský rukopis *Varios discursos de la naturaleza humana* dedikovaný roku 1596 autorem Jaymem de Vincis Sardo Maxmiliánu z Dietrichsteina. Tento manuskript, dnes uložený ve fondu druhé Dietrichsteinské knihovny mikulovského zámku, šťastnou náhodou nesdílel osud celé „staré“ dietrichsteinské knižní sbírky a zdá se, že nebyl ani součástí švédské kořisti.¹⁹

¹⁷ TERESA DE JESÚS, *Los Libros de la Madre Teresa de Jesus fundadora de los monasterios de monjas y frayles Carmelitas Descalços de la primera regla. De nueuo corregido con su original, y con sus tablas*. En Madrid: por Luis Sanchez, impressor del rey N. S., año 1611. Zámecká knihovna v Českém Krumlově, sign. 24 F 5155 (stará eggenberská signatura E2/9). Srov. Jaroslava KAŠPAROVÁ, *Soubor hispanik eggenberské knižní sbírky*, op. cit., č. 105.

¹⁸ K jejímu životu a činnosti srov. Bohumil BAĐURA, *Markýza de Mondéjar*, Jižní Morava 43, 2004, s. 59–82, a TÝŽ, *La marquesa de Mondéjar*, in: Los Países checos y España. Dos estudios de las relaciones checo-españolas, Praga 2007, s. 133–227.

¹⁹ Děkuji dr. Stanislavu Petrovi za laskavé upozornění na tento rukopis. Blíže viz Stanislav PETR, *Soupis rukopisů zámecké knihovny v Mikulově*, in: Sborník Národního muzea v Praze, Acta Musei nationalis Pragae, řada C – Literární historie, sv. XXXIX–IL (1994–95), č. 1–4, Praha 1997, s. 29 a s. 57–58, Soupis č. 42 (sign. MIK 6387). Bussowův inventář rukopisů neuvádí (v seznamu rukopisů je jako položka č. 44 uveden pouze jeden rukopis španělsky psaný – „Versus hispanici manu scripti“ – viz Prokop ZAORAL, *Stockholmský inventář*, op. cit., s. 242). Švédské deportaci

První výzkumy mikulovských hispanik přinášejí cenná zjištění, rovněž pokud jde o výskyt knih zakázaných a zcenzurovaných španělskou a v některých případech i římskou inkvizicí. Prohibiční hispanika byla ve středoevropských knižních sbírkách 16. a 17. století velmi často zastoupena jak originály, tak překlady. Ve středoevropských knihovnách, mikulovskou knihovnu nevyjímaje, velice často frekventovalo jedno z významných raných děl španělské renesance vyprávějící příběh dvou milenců Kalista a Melibeji – *Tragicomedia de Calisto y Melibea*, později známé pod názvem *La Celestina*. Toto drama připisované Fernandovi de Rojas (1465–1541) zaznamenalo obrovský čtenářský i literární ohlas. Během 16. století vychází velké množství edicí a španělská cenzura je k němu značně benevolentní. Až do roku 1563 vycházelo bez problémů – cenzura se týkala edice až po roce 1563. Edice vydaná v Madridu roku 1632 vyšla však silně zcenzurovaná a titul již figuruje v Zapatově *Expurgatoriu*. Ze 17. století je známo naopak jen málo vydání; k posledním vydáním *Celestiny* patří edice vydané roku 1633 (španělský tisk vydaný v Pamploně u Carlose Labayena a španělsko-francouzská edice Charlese Osmonta v Rouenu) a roku 1644 (Rouen, Osmont). Na dlouhou dobu pak dílo upadlo v zapomnění a nová vydání se objevila až 19. století.²⁰ *Celestina* zaznamenala řadu literárních imitací a představovala významnou evropskou literární inspiraci hluboko do 17. století. K neznámějším pokračováním patří bezesporu tzv. *La segunda Celestina*, dílko vzešlé z pera Feliciano de Silva (ca 1491–1554), známého pokračovatele rytířských příběhů *Amadise de Gaula*. Jeho spisek figuroval na rozdíl od Rojasovy *Celestiny* na indexu zakázaných knih již ve Valdésově indexu z roku 1559, a to od svého prvního vydání v Medina del Campo v roce 1534.²¹

unikl např. i slavný bohemiální rukopis Usuardova Martyrologia z Gerony z počátku 15. století, který byl v majetku kardinála Dietrichsteina od roku 1582 do pohnutých čtyřicátých let 17. století, kdy přešel do rukou španělských majitelů z rodu de Cardona (kardinál jej dostal od Stephana Radetia, egerského biskupa, císařského rady a uherského místodržícího) – srov. Josefa ARNALL, *Estudio codicológico*, in: *Martirologio de Usuardo*, Barcelona 1998, s. 67–68.

²⁰ Dílo se dostalo na seznam prohibit paradoxně až v 18. století (zesílené cenzurování díla v roce 1747 a úplný zákaz v roce 1793, který se promítl do indexu prohibit v roce 1805). Srov. Marcelino MENÉNDEZ Y PELAYO, *La Celestina: Razones para tratar de esta obra dramática en la historia de la novela española*, dostupné z: http://es.wikisource.org/wiki/Categoría:Ensayos_de_Marcelino_Menéndez_y_Pelayo a Antonio PALAU Y DULCET, *Manuel del librero hispanoamericano: bibliografía general española e hispanoamericana desde la invención de la imprenta hasta nuestros tiempos con el valor comercial de los impresos descritos*, 2nda ed., corr. y aum. por el autor, Barcelona, 1948–1990, T. XIII, s. 363–364 (dále jen jako *Palau y Dulcet*).

²¹ Viz *Palau y Dulcet* nr. 313271–313272. Jako prohibitum eviduje Silvovo dílo již index z roku 1559 (srov. *Index de l'Inquisition espagnole*, 1551, 1554, 1559 par. Jesús Martínez de Bujanda avec l'assistance René Davignon et Ela Stanek, in: *Index des livres interdits*, dir. J. M. de Bujanda,

Rojasův příběh o Calistovi a Melibeji i Silvova *La segunda Celestina* byly čtenářsky oblíbené nejen ve Španělsku a španělsky hovořících zemích,²² ale vyskytovaly se poměrně často také v knižních sbírkách středoevropských, jak to dokazují dochované exempláře díla i záznamy v dobových librářích. Tak např. v knihovně arcivévody Ferdinanda Tyrolského se nacházela Rojasova *Tragicomedia* v benátském vydání Stefana Niccoliniho da Sabbio z roku 1536, které tvoří společný svazek se zcenzurovanou *Druhou Celestinou* Feliciano de Silva, vydanou u téhož tiskaře a ve stejném roce.²³ Samostatně pak měl Ferdinand Tyrolský ještě jiné vydání slavného pokračování Silvova, a to v některém z vydání z první poloviny 16. století.²⁴ Eggenbergové vlastnili před rokem 1649 dvě vydání Rojasovy *Celestiny* – benátské vydání ve španělštině z roku 1534 (to se ve fondu dodnes dochovalo)²⁵ a další formátově větší vydání, o němž máme jen zápis v inventáři z roku 1649, který tak eviduje patrně dva rozdílné exem-

sv. V, Genève 1984, s. 531–532, nr. 574) a též *Index de l'Inquisition espagnole*, 1583, 1584 par Jesús MARTÍNEZ DE BUJANDA avec l'assistance René Davignon, Ela Stanek et Marcella Richter, in: *Index des livres interdits*, dir. J. M. de Bujanda, sv. VI, Genève 1993, s. 628, nr. 1873. Roku 1536 Silvovo dílo vyšlo zcenzurované („corregida y emendada por Domingo de Gaztelu“) – viz SILVA, Feliciano de, *Segunda comedia de la famosa Celestina en la qual se trata de la resurreccion de la dicha Celestina, y de los amores de Felides y Poladria corregida y emendada por Domingo de Gaztelu...* Venecia: reimpresso por maestro Stephano da Sabio impressor, 1536; 8°. Srov. *Catálogo Colectivo del Patrimonio Bibliográfico Español* (dostupné z: <<http://www.mcu.es/bibliotecas/MC/CCPB/index.html>>), CCPB000023609-8.

²² K oblíbené *Celestiny* a dalších pokračováních viz např. Patrizia BOTTA, *Un «best-seller» del Siglo de Oro*, dostupné z: <<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/12937620887074861865624/p0000001.htm>>.

²³ Exemplář Univerzitní knihovny v Innsbrucku, sign. UBI 113.185, obsahující obě díla, jenž se nacházel v arcivévodově knihovně, patřil patrně kustosovi knihovny nizozemskému básníkovi a kronikáři v arcivévodových službách Gerhardu de Roo (zemř. 1589). Kniha nese výrazné stopy čtenářského zájmu (deset rukopisných listů obsahujících španělská slovíčka).

²⁴ Buď ve vydání z roku 1536, nebo v edici, která vyšla v Medina del Campo roku 1534, v úvahu připadá též vydání v Salamance roku 1536, popř. antverpské vydání z poloviny 16. století – bližší viz Jaroslava KAŠPAROVÁ, *Tematická, chronologická, geografická a jazyková charakteristika tisků knižní ambraské sbírky* in: Knihovna arcivévody Ferdinanda II. Tyrolského (v tisku).

²⁵ Fernando de ROJAS, *Tragicomedia de Calisto y Melibea en la qual se co[n]tiene de mas de su agradable et dulce estilo: muchas se[n]tencias filosofales: et auisos muy necesarios para ma[n]jcebos: mo[n]stra[n]doles los engaños q[ue] esta[n] encerrados en serui[n]tes et alchuetas: et nueuame[n]te añadido el tractado d' Ce[n]turio/[Fernando Rojas]*. Venecia: por maestro Estephano de Sabio, 1534; 8°. Zámecká knihovna v Českém Krumlově, sign. 25 D 5297 (stará eggenberská signatura E4/15). Srov. Jaroslava KAŠPAROVÁ, *Soubor hispanik eggenberské knižní sbírky*, op. cit., č. 88. Viz obrazová příloha 1.

pláře díla.²⁶ Otta mladší z Nostic (1608–1665) měl ve své knihovně antverpské vydání z roku 1595.²⁷ V Nostické knihovně se dnes nacházejí však další edice. Je to jednak vydání z roku 1599 (Plantinův tisk)²⁸ a jednak dvě benátská vydání – edice italského překladu z roku 1519²⁹ a španělská verze z roku 1553,³⁰ doplněná editorem Alonsem de Ulloa o italský úvod a svázaná dohromady s již citovaným opraveným vydáním *Celestiny* Feliciano de Silva z roku 1536. Jiný exemplář tohoto benátského vydání Silvova díla z roku 1536, komentovaného a korigovaného Domenikem de Gaztelu, je dochován v Knihovně Národního muzea – pochází ze sbírky bibliofila Bohuslava Duška (1886–1957).³¹ V mikulovské Dietrichsteinské knihovně zaznamenal Bussowův inventář hned tři vydání díla: benátské z roku 1536³² a dvě edice antverpské – z roku 1540³³ a roku 1568³⁴ (Dingenauerův katalog titul nepodchycuje).

- ²⁶ Viz *Inventarium über weilland des dürchleichtig hochgeborenen fürsten und hernn, hernn Johann Anthony [...] fürsten zu Eggenberg [...] etc inn und ausser Grätz zu Eggenberg befundenen verlass [...] SOA Třeboň, pobočka Český Krumlov, Sbirka rukopisů č. 127, s. 85 (de Calisto y Melibea - 8°) a s. 100 (Calisto y Melibea - 12°; podle formátu nelze přesně určit, protože jako „dvanáctka“ vyšla celá řada vydání – např. antverpské vydání u Nucia z roku 1550, 1563 či 1568 nebo vydání v Alcalá de Henares z roku 1563, 1569, 1586, 1591, salamanské z roku 1570, 1590, toledské 1573, popř. edice v Medina del Campo 1582, v Seville 1582 nebo antverpské u Plantina z roku 1599; jednat se mohlo také o proslulé madridské vydání vydané Domingem Gonzálezem z roku 1632, které bylo opraveno v souladu se Zapatovým indexem „očištěných“ knih vydaným téhož roku).*
- ²⁷ Viz pozůstalostní katalog Otty ml. z Nostic *Inventarium der freiherrlichen Nostitzischen Verlassenschaft, 1667–1668, f. 75r–580r*. Knihovna Národního muzea, Nostická knihovna, sign. Ms e 21 (f. 572v *Celestina Tragicomedia de Calisto y Melibea 1595*) – viz obrazová příloha 2. Jedná se o antverpské vydání u Plantina – srov. *Palau y Dulcet* nr. 51163. Knihovna Národního muzea, Nosticova knihovna, sign. gg 596.
- ²⁸ Knihovna Národního muzea, Nosticova knihovna, sign. gg 459. *Celestina Tragicomedia...* S. I.: officina Plantiniana, 1599; 12°. *Palau y Dulcet* nr. 51164.
- ²⁹ Knihovna Národního muzea, Nosticova knihovna, sign. dg 66. *Celestina Tragicomedia trad. de lingua castiliana in italiano idioma, Venetia: Cesaro Arriubeno, 1519; 12°. Viz Palau y Dulcet* nr. 51189.
- ³⁰ Knihovna Národního muzea, Nosticova knihovna, sign. gg 562. *Tragicomedia de Calisto y Melibea...* Impresa en Venecia: en casa de Gabriel Giolito de Ferrariis y sus hermanos, 1553; 8°. *Censimento nazionale delle edizioni italiane del XVI secolo (EDIT16)*, dostupné z: <<http://edit16.iccu.sbn.it/>>, CNCE 47621, CNCE 27344, CNCE 27070.
- ³¹ Knihovna Národního muzea, sign. Dušek 293. Viz obrazová příloha 3.
- ³² Viz Johann BUSSOW, *Catalogus*, op. cit., G Poetae, et Comici plurium Linguarum (*Tragicomedia de Calisto y Melibea. 8°. Venetijs 1536*). Viz *Palau y Dulcet* nr. 51143.
- ³³ Viz Johann BUSSOW, *Catalogus*, op. cit., G Poetae, et Comici plurium Linguarum (*Tragicomedia de Calisto y Melibea 12°. De Anuers 1540*). *Palau y Dulcet* toto vydání neuvádí.
- ³⁴ Viz Johann BUSSOW, *Catalogus*, op. cit., G Poetae, et Comici plurium Linguarum (*Tragicomedia de Calisto y Melibea 8°. En Anuers 1568*). Srov. *Palau y Dulcet* nr. 51158.

Na seznamu zakázaných a cenzurovaných knih nefigurovaly jen tituly „krásné“ literatury, ale také některá cenná vydání španělské protestantské literatury 16. století. Z „kacířské“ produkce jmenujme zakázaný španělský překlad Nového a Starého zákona, tzv. Medvědí bibli (*La Biblia, que es, los sacros libros del Vieio y Nueuo testamento*).³⁵ Toto prohibitum, jež se českých v knihovnách fyzicky našlo zatím jen v jednom exempláři, který vlastnil císařský advokát Johann Matthäus Wacker z Wackenfelsu (1550–1619) a který se dochoval ve fondu Národní knihovny v Praze, kam se dostal na konci 18. století s knihami zrušeného kláštera teatinů,³⁶ frekventovalo ve středoevropských knihovnách, jak se zdá, patrně poměrně často. Basilejské vydání *Medvědí bible* z roku 1569 nacházíme totiž nejen v inventáři Dietrichsteinů (otázkou je, zda se do mikulovské knihovny nedostalo pozdější akvizicí, např. z knihovny uherského humanisty Andrease Duditha (1533–1589,³⁷ protože Dingenauerův katalog jej ještě neuvádí), ale také v rukopisném inventáři rodiny svobodných pánů štyrského původu Hoffmannů z Grünbüchlu.³⁸ Také lyonské vydání španělského překladu *Žaltáře Davidova*

Další exempláře Celestiny nacházející se v knižních fondech ČR: v Roudnické lobkowiczké knihovně (ale nikoliv v pernštejnských sbírkách) je vydání v Madridu z roku 1601 – viz Oldřich KAŠPAR, *Soupis španělských tisků bývalé zámecké knihovny v Roudnici nad Labem*, op. cit., č. 63 (Roudnická lobkowiczká knihovna, sign. II Hh 5; *Palau y Dulcet* nr. 51165) a v Národní knihovně ČR je uloženo nedatované antverpské vydání z poloviny 16. století (sign. 9 L 156/adl.1) a italská verze díla vydaná v Benátkách roku 1525 (sign. 9 K 547) – bližie *Palau Dulcet* nr. 51191.

- ³⁵ Casiodoro REINA, *La Biblia, que es, los sacros libros del Vieio y Nueuo testamento traslada en español* [por Casiodoro de Reina]. [Basilea: Thomas Guarin], [Septiembre] 1569. Národní knihovna ČR, sign. 26 F 16.
- ³⁶ Srov. Jaroslava KAŠPAROVÁ, *K rekonstrukci knihovny Johanna Matthäuse Wackera z Wackenfelsu (Typ bibliofilské vazby pražského původu)*, in: *Minulosti Západočeského kraje*, č. 37. Uspoř. Ivan Martinovský, Ústí nad Labem 2002, s. 235–248.
- ³⁷ Seznam knih rekonstruované knihovny Duditha (József JANKOVICS, István MONOK, *Dudith András Könyvtára Részleges rekonstrukció*, Szeged 1993, dostupné z: <<http://mek.oszk.hu/03100/03174/03174.pdf>>). Medvědí bibli však neuvádí (ani pod názvem, ani pod editorem Casiodorem Reinou).
- ³⁸ Prezident dvorské komory Ferdinand Hofmann z Grünbüchlu a ze Střechova (zemř. 1607) patřil k největším bibliofilům a sběratelům své doby. Knihovnu převezanou na zámek v Janovicích, který Ferdinand roku 1586 zakoupil, rozmnožovali po jeho smrti další členové rodu. Po vyměření rodu po meči roku 1664 přešel majetek Hofmannů do rukou Ferdinanda Josefa knížete z Dietrichsteinu (1636–1698), synovce kardinála. Rukopisný katalog rodové knihovny Hoffmannů sepsaný někdy po roce 1656 – *Catalogus Bibliothecae Hoffmannianae* – uloženy v Moravské zemské knihovně v Brně, sign. Mk 48, obsahuje četná jazyková hispanika, včetně knih zakázaných či cenzurovaných. Na f. 3r pod nr. 83: *Biblia Sacra Hispanicé impressa Anno 1569* (na f. 6r, nr. 191 – *Biblia Sacra Hispanica Anno 1560* [patrně mylně datum; má být 1569?]).

vydaného Sébastienem Gryphiem v roce 1550³⁹ nebylo v českých či moravských šlechtických knihovnách zřejmě žádnou ojedinělou výjimkou – nacházíme jej v knižních sbírkách jak dietrichsteinských, tak např. také hoffmannských.⁴⁰ Dingenauerův katalog a inventář Bussowův zaznamenávají dále jiné hispanikum, které vycházelo na počátku 16. století v zahraničí a potýkalo se s cenzurními problémy – a sice některé z pařížských vydání tzv. hodinek. Tento druh literatury eviduje již v roce 1559 Valdésův index (na seznamu prohibít se ocitly vybrané edice hodinek, mezi nimi i pařížské *Las horas* vydané u Simona Vostra roku 1509 a 1510). Další indexy 16. století, počínaje indexem z roku 1583, obsahují pak všeobecný zákaz tohoto druhu produkce tištěné ve španělském jazyce, který se odvolává na nařízení španělské inkvizice z roku 1573. V českých knihovnách se unikátně dochovala některá vydání této cenzurou pronásledované literatury. Tak např. ve fondu Národní knihovny ČR (původně v knihovně klementinských jezuitů) to jsou španělské hodinky vydané u Thielmanna Kervera z roku 1513 a v knižních sbírkách Knihovny Národního muzea se nachází exemplář španělsky tištěných hodinek v pařížské edici vydané Simonem Vostrem pravděpodobně roku 1510; exemplář pochází z knižního odkazu hraběte Franze Josefa Klebelsberga (1774–1857).⁴¹ O jaké vydání hodinek se jednalo v případě dietrichsteinských sbírek, nelze přesně říci, ale je víc než pravděpodobně, že

³⁹ Viz Georg DINGENAUER, *Catalogus librorum*, op. cit., č. 11 (*Psalterium Hispanice*), a Johann BUSSOW, *Catalogus*, op. cit., B Patres et Scripta Sacra (*Psalterium Hispanicum 8°. En Leon 1550*). *El Psalterio de David traduzido en lengua Castellana conforme a la verdad Hebraica*. Leon: en casa de Sebastian Grypho, 1550. Srov. *Catálogo Colectivo del Patrimonio Bibliográfico Español* (dostupné z: <<http://www.mcu.es/bibliotecas/MC/CCPB/index.html>>), CCPB000002669-7 a *Palau y Dulcet* nr. 287837. Srov. též *Index de l'Inquisition espagnole*, 1583, 1584 par Jesús MARTÍNEZ DE BUJANDA, op. cit., s. 626, nr. 1867.

⁴⁰ Srov. *Catalogus Bibliothecae Hoffmannianae*, op. cit., f. 6r, nr. 192 (*Psalterium Hispanice*).

⁴¹ *Las horas de nuestra señora co[n] muchos otros oficios y oracio[n]es*, Impressas en Paris: [por Thielma[n] Keruer, 4. de Febrero del año de 1513]. [133+] listů; 8°, Národní knihovna ČR, sign. 33 H 4. *Catálogo Colectivo del Patrimonio Bibliográfico Español* toto vydání neuvádí. – *Las horas de nuestra señora co[n] muchos otros oficios y oraciones Impresas en Paris*. En Paris: por Nicolao Higma[n], Symon Uoestre librero, [ca 1510]. [136] listů; 8°, Knihovna Národního muzea, sign. 72 E 12. *Palau y Dulcet* nr. 116147 uvádí vydání u Higmána a Vostra ca 1510, ale s jiným rozsahem. *Catálogo Colectivo del Patrimonio Bibliográfico Español* (dostupné z: <<http://www.mcu.es/bibliotecas/MC/CCPB/index.html>>), CCPB000113660-7. Viz obrazová příloha 4. Srov. *Index de l'Inquisition espagnole*, 1583, 1584 par Jesús MARTÍNEZ DE BUJANDA, op. cit., s. 602, nr. 1797 („condamnation générale des livres d'heures en castillan“).

dietrichsteinské *Las horas de nuestra sennora*⁴² byly vydány s největší pravděpodobností také v Paříži.

Porovnáním dietrichsteinských španělsky tištěných knih s kolekcí hispanik Roudnické lobkowiczké knihovny, s inventářem Ferdinanda Tyrolského, s inventářem sbírek hoffmanských nebo s pozůstalostním seznamem knih javorské zámecké knihovny hraběte Otty mladšího z Nostic (1608–1665) se ukazuje, že tzv. zábavný ráz středoevropských knižních sbírek nebyl koncem 16. a v první polovině 17. století až tak výjimečnou záležitostí. Naopak. Záležel pochopitelně na čtenářském naturelu majitele a jeho individuálním výběru; některé tituly španělské beletrie byly však čtenářsky všeobecně oblíbené a frekventovaly ve všech významnějších dobových knižních sbírkách. První zběžná komparace jasně naznačuje, že beletristický ráz eggenberských sbírek nebude dietrichsteinskou sbírkou překonán. V první polovině 17. století, kdy dochází v eggenberských sbírkách k obrovskému nárůstu beletrie, patřila rodinná sbírka kardinálu Františku Dietrichsteinovi, který se o španělskou „zábavnou“ literaturu zajímal a do knihovny ji doplňoval, ale nebyl, jak se zdá, až tak náruživým čtenářem této produkce. Knihovnu rozšiřoval o jiné literární žánry, které dosud v knihovně chyběly – vzhledem ke svému společenskému a politickému postavení se zaměřoval spíše na literaturu náboženskou a filozofickou. Hans Ulrich z Eggenbergu naopak svou osobní knihovnu obohacoval o španělskou a italskou zábavnou literaturu celkem intenzivně po celý život. Jeho kolekce hispanik a italik se stala součástí eggenberských rodových sbírek a dalšími členy rodiny byla doplňována jen výjimečně (navíc v pozdějších vydáních nebo překladech). Mikulovské rodové sbírky byly ještě před svým odvozem a rozptýlením obohaceny o četné pobělohorské konfiskace a akvizice šlechtických předbělohorských bibliofilů, které svoji skladbou a obsahem vypovídají především o původních majitelích, méně pak o čtenářských zájmech Dietrichsteinů.⁴³ Je nutno si uvědomit, že

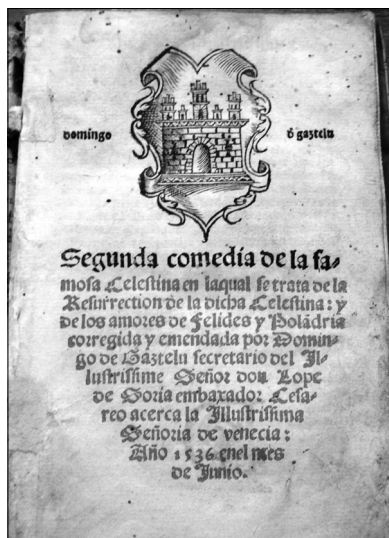
⁴² Viz Georg DINGENAUER, *Catalogus librorum*, op. cit., s. 40 (*Horas de la Virge Maria*), Johann BUSSOW, *Catalogus*, op. cit., B Patres et Scripta Sacra (*Las horas de nuestra sennora, formát 4°*). V Paříži vycházela v první polovině 16. století většina španělsky tištěných hodiněk.

⁴³ Konfiskací či koupí získal František z Dietrichsteina např. knihovnu moravského bibliofila Jana Staršího Kobylky z Kobylí, knihovnu moravského zemského hejtmána Ladislava Velena ze Žerotína, která obsahovala i knižní sbírky Ladislava z Boskovic a Ladislava Velena z Boskovic, brtnickou valdštejskou sbírku či knihovnu brněnského luteránského lékaře Jacoba Conrada Praetoria z Perlebergu, knihovnu pánů Becků z Leopoldsdorfu, knižní sbírku uherského humanisty Andrease Duditha aj. Ke kardinálovým akvizicím srov. Stanislav PETR, *Rodové knihovny Ditrichštejnů v Mikulově*, op. cit., s. 241–244, Lenka VESELÁ, *Knihovna Františka z Ditrichštejna*, op. cit., s. 230–232, TÁŽ, *Neznámý pramen*, op. cit., s. 19–31, Cyril MĚSÍC, *Knihovny kardinála* op. cit., s. 53–54.

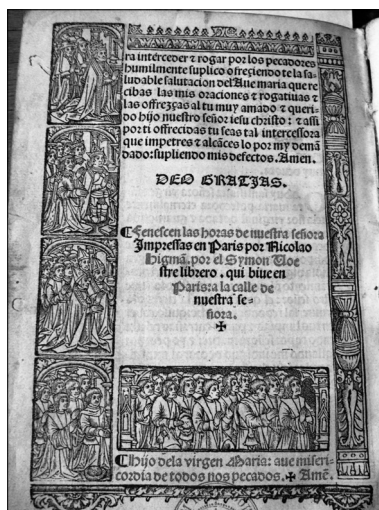
tyto akvizice získané za kardinála Dietrichsteina tak do určité míry pozměnily charakter rodové knihovny a poněkud ztížily výzkum skutečných bibliofilských a čtenářských zájmů Adama i Františka z Dietrichsteina.

Rekonstrukce rozptýlených a jako celek již neexistujících sbírek za pomoci archivních inventářů a dochovaných knih je na jedné straně sice práce vyžadující značnou dávku času, trpělivosti a úsilí, jež mnohdy nemusí vést k vytouženému cíli, na druhé straně je to však práce nesmírně užitečná, která ve svém výsledku dokáže velmi mile překvapit a přinést nová cenná zjištění. Jedním z takových překvapení je vedle *Žaltáře Davidova* z roku 1550 další záznam v Bussowě katalogu, vypovídající o tom, že tato knižní sbírka byla vskutku zajímavá a cenná. V mikulovské Dietrichsteinské knihovně se totiž nacházelo první tištěné vydání významného díla španělské prózy první poloviny 14. stol. – *Knihy příkladů hraběte Lucanora a Patronia* od Juana Manuela, jež vyšlo v Seville roku 1575.⁴⁴ Výskyt slavného *El conde Lucanor* nebyl kromě Dietrichsteinské knihovny zatím potvrzen v žádné jiné knižní sbírce dochované na našem území.

⁴⁴ Viz Johann BUSSOW, *Catalogus*, op. cit., P Historici Sacris, profani, plurium linguarum (*El conde Lucanor. 4°. En Seuilla 1575*). Dingenauerův katalog titul nepodchycuje. Srov. Juan MANUEL, *El Conde Lucanor compuesto por el excellentissimo principe don Iuan Manuel hijo del Infante don Manuel y nieto del sancto rey don Fernando...* Impreso en Seuilla: en casa de Hernando Diaz, 1575 (viz *Catálogo Colectivo del Patrimonio Bibliográfico Español*, dostupné z: <<http://www.mcu.es/bibliotecas/MC/CCPB/index.html>>, CCPB000014699-4 a Palau y Dulcet nr. 150122). Je to první tištěné vydání díla, jediné existující v 16. století; bylo doplněno literárně-historickým úvodem editora Gonzala Argote de Molina (1548–1596) *Discurso sobre la poesía castellana*, životopisem autora a Argotovým dodatkem *Discurso de la lengua antigua castellana*, obsahujícím seznam 239 archaických slov užívaných Juanem Manuelem. Argotova edice Manuelova díla sehrála v dějinách španělské renesanční literatury významnou roli – ovlivnila řadu literátů Zlatého věku, jako byl Miguel de Cervantes, Félix Lope de Vega, Tirso de Molina, Baltasar de Gracián, Pedro Calderón de la Barca aj.

Obr. 3: Segunda comedia de la famosa Celestina, Benátky 1536. Titulní list. Knihovna Národního muzea, sign. Dušek 293

Obr. 4: Las horas de nuestra señora, Paříž, Simon Vostre ca 1510. Kolofon. Knihovna Národního muzea, sign. 72 E 12